

התנועה הרפורמית בישראל בקריאה לממשלת ישראל:

גירוש מבקשי מקלט ומהגרים שבקשתם לקבלת מקלט לא נבחנה אינו עולה בקנה אחד עם ערכי היסוד של מדינת ישראל ועם רוחה של מסורת ישראל.
צעד זה לא יקל באמת על מצוקתם של תושבי דרום תל אביב והוא עתיד להטיל כתם מוסרי על החברה הישראלית

דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון... (מסכת אבות ג א)

בשלושים השנים האחרונות מתמודדת מדינת ישראל עם סוגיות ההגירה של מהגרי עבודה (מורשים ושאינם מורשים) ושל מבקשי מקלט ופליטים. בשנים האחרונות הוחרפה התמודדות זאת עם הגעתם של עשרות אלפי מהגרים מאריתריאה ומסודן דרך הגבול היבשתי עם מצרים. להתמודדותה של מדינת ישראל עם תופעת ההגירה ישנם מאפיינים ייחודיים: היותה של מדינת ישראל המדינה המערבית היחידה בעלת הגבול היבשתי עם אפריקה; התמודדותה של מדינת ישראל עם אתגרי ביטחון פנים ובטחון גבולות משמעותיים; קליטתם הנמשכת של אלפי עולים חדשים מדי שנה; הפערים הכלכליים והחברתיים החריפים בתוך החברה הישראלית ועוד.

מאפיינים ייחודיים אחרים, חשובים לא פחות, הם המחויבות המוסרית של החברה הישראלית להפיק לקח מקורותיו של העם היהודי במרוצת הדורות, והעובדה כי רבים מן הכללים הבין לאומיים הקשורים ביחס לפליטים ומבקשי מקלט נוסחו ונקבעו על רקע אסונו של העם היהודי בשנות ה-30 וה-40 של המאה הקודמת. חובה מוסרית זו מתחדדת לנוכח רגישותה הכללית של תורת ישראל כלפי הזר והגר המסתפח אל נחלתנו והתייחסותה הפרטנית לחובה להעניק מקלט לפליט, כמתואר בפרשת "כי תצא": **"לֹא תִסְגִּיר עֶבֶד אֶל אֲדֹנָיו אֲשֶׁר יִנְצַל אֵלָיךָ מֵעַם אֲדֹנָיו. עִמָּךְ יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ בְּטוֹב לוֹ לֹא תֹנְנֶנּוּ"**. (דברים כג טז)

בדומה לעמדתם של רוב אזרחי ישראל, ובדרך העולה בקנה אחד עם עקרונות הדין הבינלאומי או מאמינים שלמדינה ריבונית הזכות לעצב מדיניות הגירה זהירה ולפעול למניעת הגירה בלתי חוקית, בנוסף, אנו מכירים בחובה המוטלת על המדינה לדאוג בראש ובראשונה לרווחתם של אזרחיה ותושביה; במיוחד לנוכח עובדה שלא אחת דווקא האוכלוסיות המוחלשות הן המושפעות העיקריות מקליטת המהגרים ומהשתלבותם בשוק התעסוקה. לצדם של עקרונות אלו ניצבת גם ההכרה שמדיניות ההגירה של מדינת ישראל ויחסה כלפי המהגרים ומבקשי המקלט ממדינות אפריקה חייבים לעלות בקנה אחד עם עקרונות היסוד החוקתיים של מדינת ישראל ולעמוד בכללים ובעקרונות הבין לאומיים. חובה זו מקבלת משנה תוקף מעברו המדמם של העם היהודי ומרגישותה של המסורת היהודית כלפי הגר, הזר המסתפח אל נחלתנו, והפליט הנמלט מאדונו.

"כַּבֵּד אֱלֹהִים הַסֵּתֵר דְבַר, וּכְבֹד מַלְכִים חֻקֵי דְבַר" (משלי כה ב)

בבואנו לגבש עמדה ביחס לכוונתה של ממשלת ישראל לכלוא מהגרים ומבקשי מקלט מאריתריאה ומסודן ללא הגבלת זמן עד ש"יתרצו" לעבור למדינה זרה באפריקה, ניצבות לנוגד עינינו העובדות הבאות:

- מספר הפליטים שנכנסו לישראל דרך הגבול היבשתי עם מצרים בשנים האחרונות, מעת הקמת גדר הגבול, הינו מזערי, כאשר בשנת 2017 לא חצה את הגבול אף לא מהגר אחד.
- מדינת ישראל נכשלה, במכוון או שלא במכוון, בבדיקת בקשות המקלט של המהגרים מאריתריאה ומסודן. שיעור הבקשות שנבדקו נמוך באופן משמעותי מהמקובל בכל המדינות הדמוקרטיות האחרות ברחבי העולם ושיעור הבקשות שאושרו לאחר הבדיקה מזערי באופן קיצוני. בנוסף ממשלת ישראל מונעת החל מראשית שנת 2018 הגשת בקשות מקלט חדשות, כך שכמעט בהגדרה, יגורשו מהגרים שטענתם למעמד של פליט לא נבדקה.
- נכון לעת הזו קיים חוסר בהירות ביחס להסכמים שנחתמו עם מדינות באפריקה לקליטת המהגרים ומבקשי המקלט המגורשים מישראל. על פי דיווחי התקשורת מדינות אלו אינן מוכנות לקבל גירוש כפוי של מבקשי המקלט. בנוסף, הסכמים אלו לא הוצגו לציבור הישראלי וההתנהלות בעניינם חסרת שקיפות. בנוסף, בשנים האחרונות וביתר שאת בחודשים האחרונים מתקבלות עדויות קשות ולעתים מצמררות על היחס בו נתקלים המהגרים המגיעים לאותן המדינות.
- המשק הישראלי נשען בעשרים השנים האחרונות על הגירת עבודה. כל הסימנים מעידים על כך שבשעה שממשלת ישראל פועלת לגירושם של מבקשי המקלט, היא מאפשרת הגעת עובדים ממדינות אחרות. מדיניות זו של דלת מסתובבת משרתת בעיקר גורמי תיווך וספסרות ומעמיקה את הקשיים החברתיים והכלכליים הנגרמים עקב העדר מדיניות הגירה מסודרת וארוכת טווח.
- לאורך כל השנים בהן הפכה הגירת העבודה לחלק בלתי נפרד ממצואות החיים בישראל, נמנעה ממשלת ישראל מנקיטת צעדים של ממש לחיזוק השכונות המוחלשות (בדגש על שכונות דרום תל אביב) שנשארו בנטל הכלכלי והחברתי של גל ההגירה ולפיזור ציבור המהגרים ברחבי הארץ.

”וְגַר לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ כִּי גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם” (שמות כב כ)

• בנוסף, לא נעלמת מגד עיננו העובדה כי בניגוד לזעקתם הכנה של תושבים בשכונות דרום תל אביב, יש בין מצדדי הגירוש של מבקשי המקלט והמהגרים מאפריקה גורמים לא מבוטלים המבקשים לקדם עמדות גזעניות ולאומניות.

עובדות אלו מובילות לשיטתנו למסקנה שממשלות ישראל לא עמדו במחויבויות הבסיסיות המוטלות עליהן בעניין מדיניותן כלפי מבקשי המקלט ומהגרי העבודה ממדינות אפריקאיות. במצב עניינים זה כוונתה של מדינת ישראל לגרש בפועל מבקשי מקלט ומהגרי עבודה למדינות אחרות באפריקה אינה ראויה, אינה מידתית, וחשוב מכל – עומדת בסתירה לערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. מדיניות זו אינה מעניקה משקל ראוי לרגישותה המיוחדת של מסורת ישראל כלפי פליטים ומבקשי מקלט ולחובתו של העם היהודי להעמיד דוגמה למשפחת העמים בעניין זה. חובתה של מדינת ישראל כלפי אזרחיה ותושביה, בדגש על האוכלוסיות המוחלשות, וזכותה לעצב מדיניות הגירה זהירה, צריכות לשיטתנו להתממש באמצעים אחרים.

ואתם ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים שמות כג ט

לאור האמור, התנועה הרפורמית בישראל קוראת לממשלת ישראל לסגת מתכניתה לגירוש מבקשי מקלט למדינות זרות באפריקה, ולגבש תחת תכנית זו מדיניות ראויה ומידתית להתמודדות עם שהייתם בישראל, ההולמת את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, את רגישותה של מסורת ישראל כלפי הזר והפליט, ואת הדין הבין לאומי, ואשר יש בה גם כדי לתת מענה הולם ומהיר למצוקה החברתית בשכונות דרום תל אביב ובמקומות נוספים.

על תכנית זו לכלול בין היתר את המרכיבים הבאים: מתן אפשרות אמיתית וישימה להגשת בקשות מקלט לכל המעוניינים בכך, בחינה מהירה ויסודית של הבקשות ואישורן בשיעור המקובל בקרב מדינות העולם, מתן מעמד למבקשי מקלט השוהים בישראל זמן רב ולמבקשי מקלט קטינים, הבטחת שירותי יסוד בתחום החינוך, הבריאות והרווחה ופעולות משמעותיות להקלת הנטל מעל תושבי שכונות דרום תל אביב באמצעות חיזוק תשתיות הרווחה, החינוך, הדיור והקהילה בשכונות אלו.

כפיית יציאה של מבקשי מקלט למדינות לא דמוקרטיות, שאינן מספקות ערבויות מוצקות ופומביות שיבטיחו בטחון אישי, מתן מעמד אזרחי וקיום בכבוד במדינה הקולטת – אינה ראויה להיכלל בתכנית זו.

התנועה הרפורמית בישראל תפעל לקידומה של עמדה זו וליישומה בזירה הציבורית, המשפטית והתקשורתית, תוך יצירת שיתופי פעולה עם גורמים נוספים בחברה האזרחית בישראל האוחזים בעמדה דומה ואשר מחויבים לערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. בנוסף תפעל התנועה הרפורמית בשיתוף עם גורמים נוספים בעולם היהודי, במעגלי היהדות הרפורמית ומחוצה להם. כל זאת, במקביל למאמציה המתמשכים של התנועה הרפורמית בישראל להעצמת אוכלוסיות מוחלשות בחברה הישראלית ולחיזוק המענה הממשלתי למצוקות החברתיות ולפערים החברתיים.

התנועה הרפורמית בישראל קוראת לקהילותיה, למוסדותיה למנהיגיה ולחבריה לנקוט בצעדים הבאים:

- ללמוד את הסוגיה הנדונה, לרבות מתוך עיסוק במקורות היהודיים, ולקיים בעניינה שיח קהילתי.
- להשמיע קול רבני וקהילתי ברוח עמדתה של התנועה, מעל בימת בית הכנסת ובזירות נוספות.
- להתגייס באופן אישי וקהילתי לפעילות קונקרטית כדוגמת מתן סיוע למבקשי המקלט בהכנת בקשות המקלט והגשתן וצעדים נוספים.
- להעמיד תרומות כספיות לטובת הארגונים הישראלים הפועלים לסייע למבקשי מקלט.
- לטול חלק בפעילות ציבורית ואזרחית במחאה נגד התכנית הממשלתית ובמטרה להביא לשינוי המדיניות בדרכים הדמוקרטיות הראויות.
- להגביר באופן משמעותי את העשייה האישית והקהילתית לחיזוק החברה הישראלית, לטיפוח הסולידריות החברתית, לשיקום אחריותה החברתית של ממשלת ישראל ולהעצמת אוכלוסיות מוחלשות.

לקראת דף העמדה המלא והמפורט של התנועה הרפורמית בישראל בסוגית גירוש מבקשי מקלט ומהגרים, ולעדכון על פעולות התנועה בנושא זה, בקרו באתר האינטרנט של התנועה: www.reform.org.il

”... דרש ר' שמלאי: תורה - תחילתה גמילות חסדים, וסופה גמילות חסדים”
תלמוד בבלי, סוטה יז ע"א